

Tisková zpráva

Občané o členství České republiky v NATO – leden 2018

- ⊙ S členstvím ČR v Severoatlantické alianci je spokojeno 58 % respondentů, necelá pětina je nespokojená (19 %).
- ⊙ Podle přibližně dvou třetin dotázaných (68 %) je existence NATO jako vojenskopolitické organizace v současné době potřebná.
- ⊙ Čeští občané se většinou kloní k názoru, že členství v NATO zajišťuje mír a bezpečnost ČR a zvyšuje mír a stabilitu v Evropě.
- ⊙ Česká veřejnost je rozpolcena v tom, zda členství naší země v NATO je zárukou nezávislosti ČR nebo formou podřízenosti ČR cizím mocnostem.

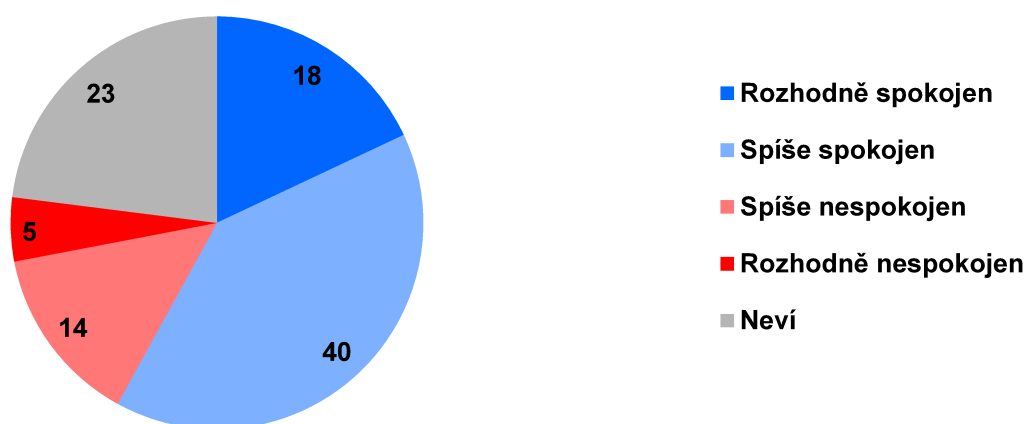
Zpracovala:
Naděžda Čadová
Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.
Tel.: 210 310 588

V lednovém šetření se Centrum pro výzkum veřejného mínění SOÚ AV ČR, v.v.i., zaměřilo na hodnocení členství České republiky v NATO.

Všem respondentům byla položena otázka na spokojenost občanů s tímto členstvím (viz graf 1). Necelá jedna pětina respondentů (18 %) je s členstvím České republiky v NATO rozhodně spokojena a další dvě pětiny (40 %) dotázaných jsou spíše spokojeny. 14 % dotázaných je se skutečností, že je ČR členem NATO, spíše nespokojena a 5 % se cítí rozhodně nespokojeno. Zbývajících téměř čtvrtina (23 %) respondentů uvedla, že na otázku neví odpověď.

Graf 1: Spokojenost/nespokojenost s členstvím ČR v NATO (v %)¹

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 15. – 24. 1. 2018, 1086 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

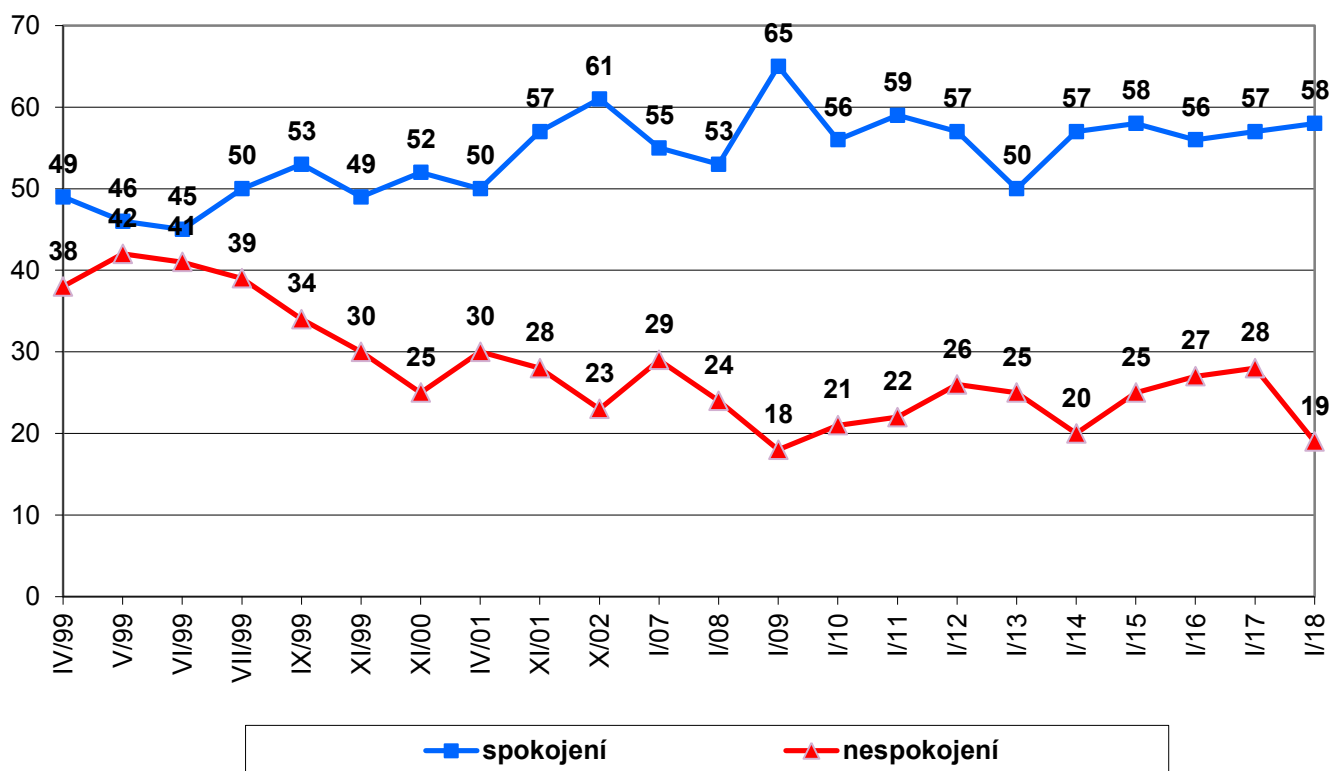
Členství v NATO schvalují spíše muži (63 % spokojených, 21 % nespokojených) než ženy (53 % spokojených, 17 % nespokojených), u žen je také výrazně vyšší podíl těch, které se k položené otázce neuměly vyjádřit a zvolily odpověď

¹ Znění otázky: „Jste spokojen, nebo nespokojen s tím, že ČR je členem NATO? Rozhodně spokojen, spíše spokojen, spíše nespokojen, rozhodně nespokojen?“

„nevím“ (30 % žen, 16 % mužů). Dále jsou s členstvím v NATO spokojeni spíše mladší lidé, osoby s vyšším vzděláním, lepší životní úrovní a osoby s pravicovou politickou orientací.

Vývoj vztahu českých občanů ke členství v NATO zachycuje graf 2. Oproti výzkumu realizovanému v lednu loňského roku se významně nezměnil podíl těch, kdo jsou se členstvím v této organizaci spokojeni a tento podíl tak zůstává od roku 2014 stabilní. Významný pokles (o 9 procentních bodů) jsme ale zaznamenali v kategorii těch, kteří jsou se členstvím v NATO nespokojeni a naopak významně narostl (o 8 procentních bodů) podíl dotázaných, kteří na tuto otázku neuměli odpovědět a zvolili možnost „nevím“. Aktuální výzkum tak znamená zvrát v trendu, který byl patrný od roku 2014 a znamenal mírné posilování negativních postojů vůči NATO.

Graf 2: Spokojenost/nespokojenost s členstvím ČR v NATO 1999-2018 (v %)

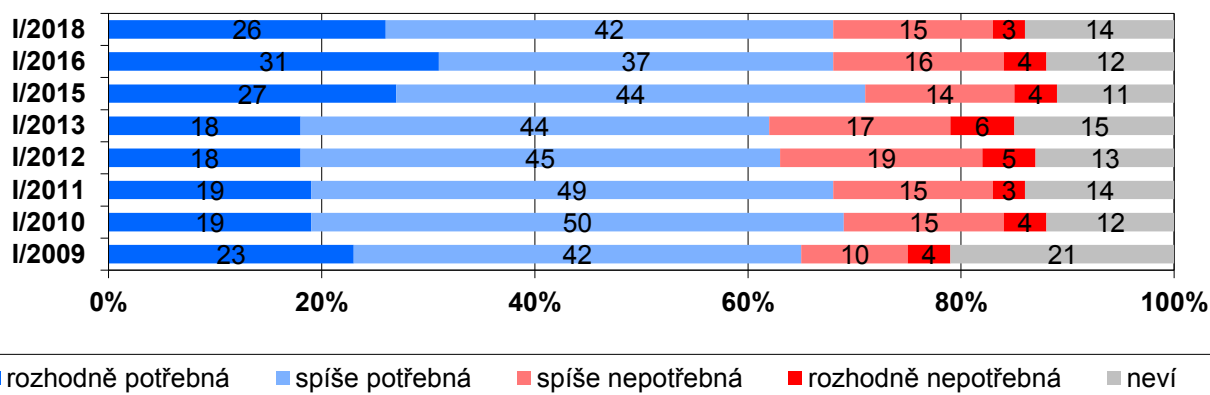
Pozn.: Kategorie spokojení je součtem rozhodně + spíše spokojen, kategorie nespokojení je součtem rozhodně + spíše nespokojen. Dopočet do 100 % tvoří spontánní odpovědi „nevím“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost.

Ve výzkumu jsme se dále zajímali o to, zda je NATO považováno za potřebnou nebo nepotřebnou organizaci. Sedm z deseti českých občanů (68 %) je přesvědčeno o potřebnosti² Severoatlantické aliance v současné době, když přibližně čtvrtina (26 %) ji označila za „rozhodně potřebnou“ a více než dvě pětiny (42 %) za „spíše potřebnou“. Necelá pětina občanů (18 %) míní, že organizace je nepotřebná, z toho 15 % ji považuje za „spíše nepotřebnou“ a 3 % ji označila za „rozhodně nepotřebnou“. 14 % občanů se k této otázce neumělo vyjádřit.

² Znění otázky: „Jak byste hodnotil potřebnost existence NATO jako vojenskopolitické organizace v současné době? Řekl byste, že je...“ Varianty odpovědí: rozhodně potřebná, spíše potřebná, spíše nepotřebná, rozhodně nepotřebná.

Graf 3: Je NATO jako vojenskopolitická organizace potřebná v současné době?

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 15. – 24. 1. 2018, 1086 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Oproti šetření realizovanému v lednu 2016 se podíly těch, kteří NATO označují za potřebné či nepotřebné, významně nezměnily, mírně však oslabil názor, že je tato organizace „rozhodně potřebná“ (pokles o 5 procentních bodů) na úkor tvrzení, že je „spíše potřebná“ (nárůst o 5 procentních bodů). Aktuální situace je tak srovnatelná s výsledkem výzkumu z ledna 2015. O nepotřebnosti Severoatlantické aliance je naopak dlouhodobě (tj. od roku 2010 až do současnosti) přesvědčena přibližně pětina českých občanů.

O potřebnosti existence Severoatlantické aliance jsou výrazně častěji přesvědčeni ti, kteří vyjadřují spokojenost s členstvím v ní. Názor o potřebnosti také ve větší míře zastávají lidé s vysokoškolským vzděláním, ti, kteří deklarují dobrou životní úroveň své domácnosti, ti, kdo se na škále levice-pravice řadí k pravici, a dotázaní, kteří by ve volbách podpořili ODS nebo Piráty. O nepotřebnosti Severoatlantické aliance jsou zase ve větší míře přesvědčeni sympatizanti levice, lidé pokládající životní úroveň vlastní domácnosti za špatnou a respondenti, kteří by podle svých slov ve volbách dali svůj hlas KSČM.

V lednovém šetření jsme dále zjišťovali mínění veřejnosti o tom, zda je českým zájmům a bezpečnosti přikládána větší, stejná, nebo menší důležitost než zájmům dřívějších členů NATO (viz tabulku 1). Největší podíl lidí, necelá polovina (46 %), je přesvědčen, že důležitost je stejná, čtvrtina si myslí (24 %), že je menší. Minimum občanů (7 %) se domnívá, že důležitost přikládaná zájmům a bezpečnosti ČR je ve srovnání s dřívějšími členy větší. Poměrně velký podíl lidí, téměř čtvrtina (23 %), se k této otázce neuměl vyjádřit.

Tabulka 1: Jaký význam NATO přikládá zájmům a bezpečnosti ČR oproti dřívějším členům? 2002 – 2018 (v %)³

	2002	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2015	2018
Větší	6	5	4	5	6	7	7	5	7	7
Stejný	46	46	48	54	50	48	48	47	49	46
Menší	26	30	25	22	23	24	25	26	24	24
Neví	22	19	23	19	21	21	20	22	20	23

Pozn.: Procenta ve sloupci.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 15. – 24. 1. 2018, 1086 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Ve srovnání s minulým šetřením z ledna 2015 nedošlo ke statisticky významným posunům a rozložení názorů veřejnosti na tuto otázku je více méně stabilní po celou dobu, kdy je otázka ve výzkumu pokládána (tj. od roku 2002).

³ Znění otázky: „Jaký význam přikládá podle Vás NATO našim zájmům a bezpečnosti?“ Varianty odpovědí: Zájmům a bezpečnosti ČR je přikládána větší důležitost, než zájmům dřívějších členů NATO. Zájmům a bezpečnosti ČR je přikládána stejná důležitost. Zájmům a bezpečnosti ČR je přikládána menší důležitost, než zájmům dřívějších členů NATO.

V šetření byly dále položeny otázky, kdy respondenti měli vybrat jeden ze dvou uvedených výroků specifikujících vztah České republiky a Severoatlantické aliance (viz tabulku 2). 44 % respondentů se přiklonilo spíše k názoru, že NATO je zárukou nezávislosti ČR, srovnatelný podíl dotázaných (45 %) má ale názor opačný, tedy že členství v NATO je formou podřízení se ČR cizím mocnostem. Zatímco ve většině předcházejících šetřeních realizovaných od roku 2000 názor spatřující v členství v NATO spíše formu podřízenosti významně převažoval, nyní jsou podíly zastánců obou názorů prakticky shodné. Podobný výsledek jsme zaznamenali ještě v letech 2009 a 2011.

Druhou dvojici protikladných výroků tvořila tvrzení „Členství v NATO zajišťuje mír a bezpečnost ČR“ a „Členství v NATO zvyšuje nebezpečí, že ČR bude vtažena do vojenského konfliktu“. Více než polovina respondentů (55 %) se domnívá, že NATO zajišťuje mír a bezpečnost ČR. K druhému výroku se v lednovém šetření klonili necelé dvě pětiny dotázaných (37 %).

Z hlediska celé Evropy chápou NATO jako instituci zvyšující mír a stabilitu v Evropě přibližně dvě třetiny dotázaných (64 %). Necelá čtvrtina (24 %) respondentů se kloní k vnímání role NATO v Evropě z hlediska bezpečnosti negativně, když NATO označují jako instituci, která zvyšuje napětí a nejistotu v Evropě.

U otázek na volbu výroků nedošlo v posledním roce k výraznějšímu vývoji. U výroků hodnotících nezávislost ČR na mocnostech mírně narostlo množství odpovědí volících NATO jako záruku nezávislosti (nárůst o 4 procentní body) a významně naopak poklesl (o 8 procentních bodů) podíl respondentů, kteří v NATO vidí formu podřízenosti se cizím mocnostem. V porovnání s výsledky z ledna 2017 také mírně poklesl podíl dotázaných (o 5 procentních bodů), podle kterých členství v NATO zvyšuje riziko, že budeme vtaženi do vojenského konfliktu.

Tabulka 2: Důsledky začlenění ČR do NATO 2000-2018 (v %)⁴

	2000	2001	2002	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2015	2016	2017	2018
Členství v NATO je zárukou nezávislosti ČR.	38	34	42	41	40	46	40	46	42	43	45	37	40	44
Členství v NATO je formou podřízenosti se ČR cizím mocnostem.	47	50	50	54	54	48	53	48	52	51	50	56	53	45
Členství v NATO zajišťuje mír a bezpečnost ČR.	44	42	49	48	50	58	50	58	51	55	54	51	52	55
Členství v NATO zvyšuje nebezpečí, že ČR bude vtažena do vojenského konfliktu.	40	39	46	47	44	37	44	38	44	40	42	44	42	37
Členství ČR v NATO zvyšuje mír a stabilitu v Evropě.	56	53	71	71	66	74	69	73	67	70	69	61	64	64
Členství ČR v NATO zvyšuje napětí a nejistotu v Evropě.	19	19	21	21	25	19	24	20	25	23	25	30	27	24

Pozn.: Dopočet do 100 % v každé dvojici výroků tvoří spontánní odpovědi „nevím“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost.

⁴ Znění otázky: „Který z následujících výroků o členství České republiky v NATO se více blíží Vaším názorům?“

a) Členství v NATO je zárukou nezávislosti ČR. / Členství v NATO je formou podřízenosti se ČR cizím mocnostem.

b) Členství v NATO zajišťuje mír a bezpečnost ČR. / Členství v NATO zvyšuje nebezpečí, že ČR bude vtažena do vojenského konfliktu.

c) Členství ČR v NATO zvyšuje mír a stabilitu v Evropě. / Členství ČR v NATO zvyšuje napětí a nejistotu v Evropě.“

U všech tří dichotomických výroků můžeme pozorovat souvislost se stejnými proměnnými jako při hodnocení role NATO jako celku, byť vztah není ve většině případů tak silný. Pozitivněji vnímají roli NATO mladší respondenti, lidé s lepší životní úrovní a osoby chápající sebe jako pravicově orientované.

Ve výzkumu jsme se dále zajímali o to, jak podle české veřejnosti ovlivňuje členství v Severoatlantické alianci mezinárodní pozici ČR.

Více než třetina (36 %) českých občanů si myslí, že členství v NATO neovlivňuje postavení ČR ve světě, stejný podíl dotázaných pak uvedl, že pozice naší země ve světě je členstvím v NATO posilována, její hlas má větší mezinárodní význam. Názor, že členství v Severoatlantické alianci naopak pro naši zemi znamená oslabení její pozice ve světě, zastává jen o málo více než desetina občanů (11 %) a necelá pětina (17 %) oslovených se k položené otázce nedokázala vyjádřit a zvolila proto odpověď „nevím“.

Oproti minulému šetření mírně (o 4 procentní body) poklesl podíl těch, podle kterých nemá členství v NATO vliv na postavení ČR ve světě a mírně naopak přibylo těch (rovněž o 4 procentní body), kteří se k této otázce neuměli vyjádřit. Výsledky aktuálního výzkumu jsou statisticky srovnatelné s výsledky z let 2010 až 2015, ale i 2001 a 2008.

Tabulka 3: Vliv členství v NATO na mezinárodní pozici ČR 2000 – 2018 (v %)⁵

	2000	2001	2002	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2015	2016	2018
Posiluje pozice ČR ve světě	42	39	45	43	39	41	39	39	37	37	37	34	36
Oslabuje pozice ČR ve světě	8	9	7	8	8	9	9	9	13	10	12	13	11
Neovlivňuje pozice ČR ve světě	35	38	35	36	40	37	38	39	37	38	39	40	36
Neví	15	14	13	13	13	13	14	13	13	15	12	13	17

Pozn.: Procenta ve sloupci.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 15. – 24. 1. 2018, 1086 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Přesvědčení, že členství naší země v Severoatlantické alianci posiluje pozici ČR ve světě, je častější mezi respondenty s vysokoškolským vzděláním, lidmi, kteří hodnotí svoji životní úroveň jako dobrou, pracujícími ve vedoucích funkcích a studenty, dotázanými, kteří se sami zařadili na škále levice-pravice k pravici, a těmi, kdo by ve volbách odevzdali svůj hlas ODS nebo Pirátům. Opačný názor, tedy že členství v Severoatlantické alianci přispívá k oslabení pozice ČR ve světě, se častěji objevil u respondentů starších 60 let, občanů řadících se na levou stranu politického spektra a voličů KSČM.

Tabulka 4: Souvislost mezi spokojeností s členstvím a vlivem členství v NATO na mezinárodní pozici ČR (v %)

	Posiluje	Oslabuje	Neovlivňuje	Neví
Rozhodně spokojen	35	2	13	3
Spíše spokojen	48	37	42	22
Spíše nespokojen	3	33	18	14
Rozhodně nespokojen	1	14	8	4
Neví	13	14	19	57

Pozn.: Sloupcová procenta.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 15. – 24. 1. 2018, 1086 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

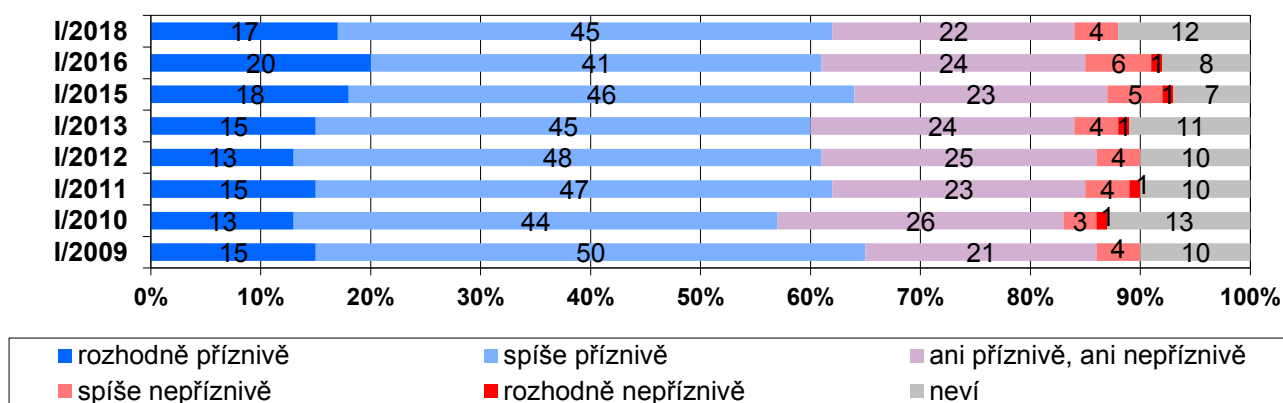
Občané, kteří si myslí, že členství v NATO pro naši zemi znamená posílení jejího mezinárodního postavení, také v naprosté většině případů (83 %) s tímto členstvím vyjadřují spokojenost. Naopak ti, kdo jsou přesvědčeni, že

⁵ Znění otázky: „Se kterým z těchto výroků souhlasíte? Členství v NATO posiluje pozice ČR ve světě, její hlas má větší mezinárodní význam. Členství v NATO přispívá k oslabování mezinárodní pozice ČR ve světě. Členství v NATO neovlivňuje postavení ČR ve světě.“

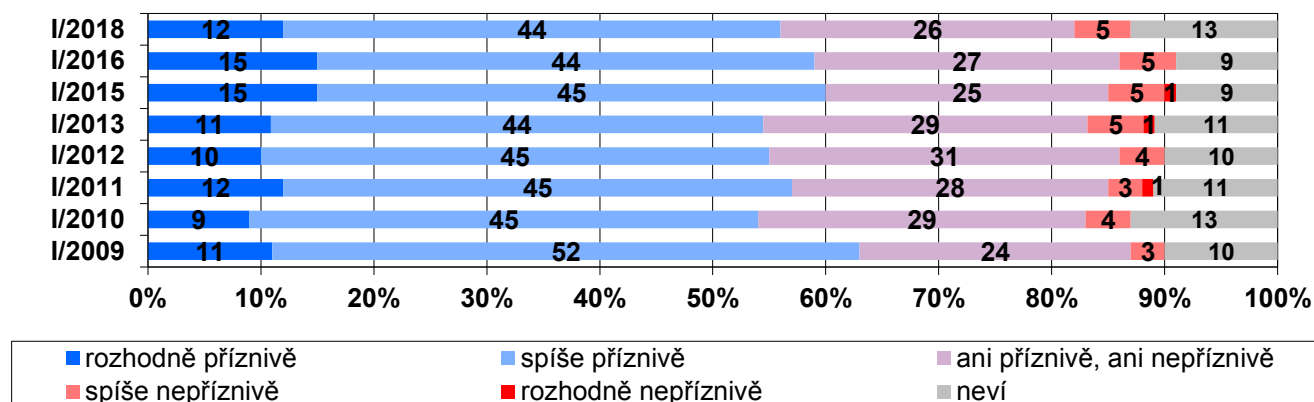
členství v NATO přispívá k oslabení pozice naší země na mezinárodní úrovni, jsou v téměř polovině (47 %) případů s tímto členstvím nespokojeni.

Prostřednictvím baterie otázek byly dále ve výzkumu zjišťovány názory na to, jak existence a jednání NATO působí na bezpečnost svých členů, na vztahy mezi členy a vztahy s nečleny organizace, mír a stabilitu a na řešení hrozby terorismu (viz grafy 4a – 4f).⁶

Graf 4a: Jak existence a jednání NATO působí na bezpečnost svých členů? (%)

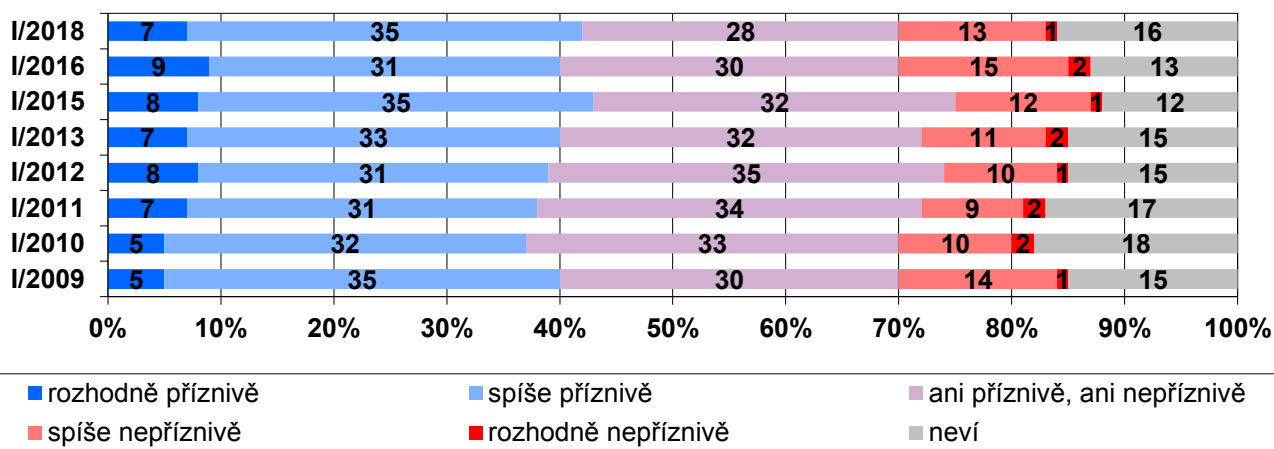

Graf 4b: Jak existence a jednání NATO působí na vzájemné vztahy mezi členskými státy? (%)

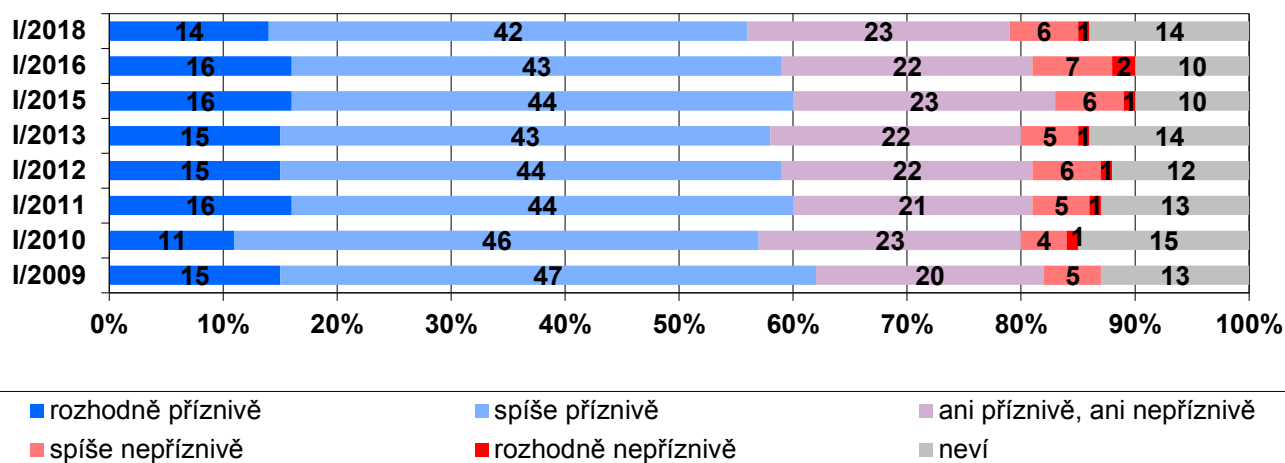

⁶ Znění otázky: „Jak příznivě či nepříznivě podle Vás existence a jednání NATO působí na a) bezpečnost svých členů, b) vzájemné vztahy mezi členskými státy, c) vztahy NATO a jeho členských států s jinými zeměmi, d) mír a stabilitu v euroatlantické oblasti, e) mír a stabilitu v jiných částech světa, f) řešení hrozby terorismu?“ Varianty odpovědí: rozhodně příznivě; spíše příznivě; ani příznivě, ani nepříznivě; spíše nepříznivě; rozhodně nepříznivě.

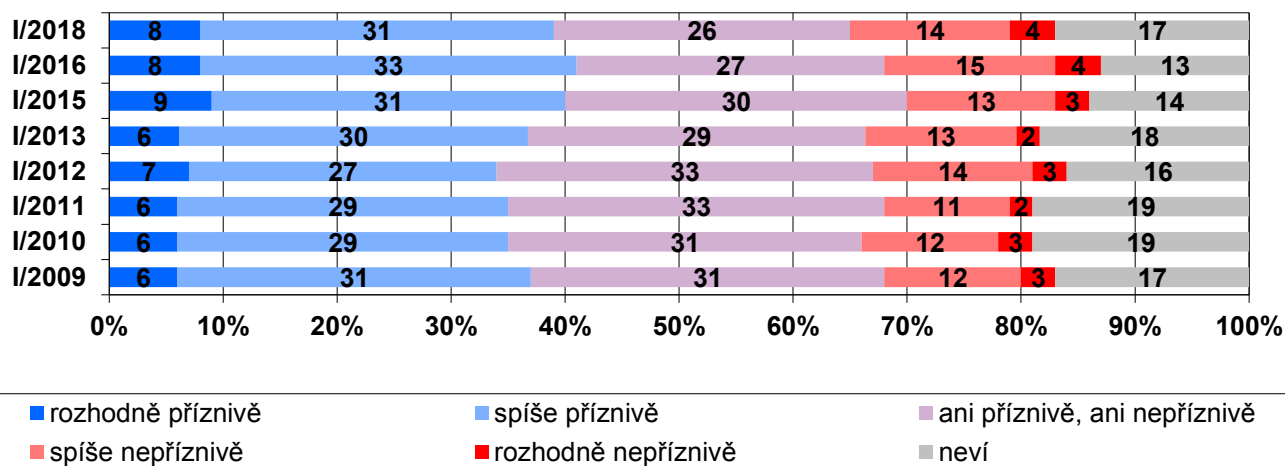
Graf 4c: Jak existence a jednání NATO působí na vztahy NATO a jeho členských států s jinými zeměmi? (%)

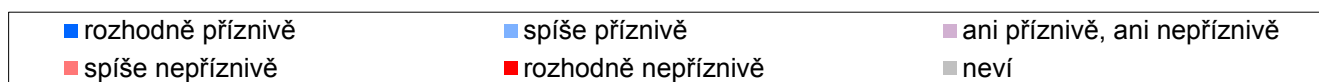
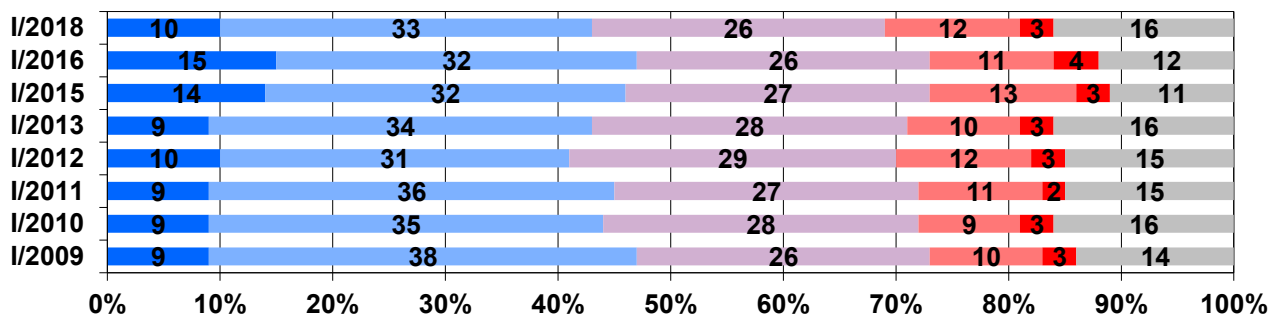
Graf 4d: Jak existence a jednání NATO působí na mír a stabilitu v euroatlantické oblasti? (%)

Graf 4e: Jak existence a jednání NATO působí na mír a stabilitu v jiných částech světa? (%)

Graf 4f: Jak existence a jednání NATO působí na řešení hrozby terorismu? (%)

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 15. – 24. 1. 2018, 1086 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Přibližně tři pětiny dotázaných vyjádřily názor, že existence a jednání NATO působí příznivě na bezpečnost svých členů (62 %), a na mír a stabilitu v euroatlantické oblasti (56 %), opačný názor u těchto výroků vyslovila velmi malá část oslovených (okolo 5 %). Více než polovina dotázaných je rovněž přesvědčena, že existence a jednání NATO působí příznivě na vzájemné vztahy mezi členskými státy (56 %), opačný názor se objevil pouze u 5 % respondentů. Přibližně dvě pětiny občanů soudí, že existence a jednání NATO působí příznivě na řešení hrozby terorismu (43 %), vztahy NATO a jeho členských států s jinými zeměmi (42 %) a na mír a stabilitu v jiných částech světa (39 %). Podíl nesouhlasných odpovědí se u těchto výroků pohyboval kolem 15 %.

Ve srovnání s minulým šetřením z ledna 2016 se názory veřejnosti na vliv členství naší země v Severoatlantické alianci na mezinárodní postavení České republiky nijak významně nezměnily, mírně však ubylo těch (o 4 procentní body), kteří příznivě hodnotí, jak existence a jednání NATO působí na hrozbu terorismu a naopak přibýlo těch, kteří se k tomuto tématu neuměli vyjádřit.

V hodnocení působení Severoatlantické aliance na uvedené oblasti se občané liší podle toho, zda jsou spokojeni s členstvím v NATO a zda považují tuto organizaci za potřebnou. Občané, kteří jsou s členstvím spokojeni, a ti, kteří jsou přesvědčeni o potřebnosti NATO, v mnohem větší míře vyslovují příznivá hodnocení u všech zkoumaných položek. Z hlediska sociodemografických charakteristik jsou příznivější hodnocení viditelná zejména u lidí, kteří deklarují dobrou životní úroveň, respondentů s vysokoškolským vzděláním a u sympatizantů pravice, což odpovídá rozdílům pozorovaným u spokojenosti s členstvím a u mínění o potřebnosti Severoatlantické aliance.

Technické parametry výzkumu

<i>Výzkum:</i>	<i>Naše společnost, v18-01</i>
<i>Realizátor:</i>	<i>Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.</i>
<i>Projekt:</i>	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i.</i>
<i>Termín terénního šetření:</i>	<i>15. - 24. 1. 2018</i>
<i>Výběr respondentů:</i>	<i>Kvótní výběr</i>
<i>Kvóty:</i>	<i>Kraj (oblasti NUTS 3), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání</i>
<i>Zdroj dat pro kvótní výběr:</i>	<i>Český statistický úřad</i>
<i>Reprezentativita:</i>	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
<i>Počet dotázaných:</i>	<i>1086</i>
<i>Počet tazatelů:</i>	<i>242</i>
<i>Metoda sběru dat:</i>	<i>Osobní rozhovor tazatele s respondentem- kombinace dotazování CAPI a PAPI</i>
<i>Výzkumný nástroj:</i>	<i>Standardizovaný dotazník</i>
<i>Otázky:</i>	<i>PM.41, PM.42, PM.42d, PM.43, PM.150, PM.153</i>
<i>Kód zprávy:</i>	<i>pm180222a</i>
<i>Zveřejněno dne:</i>	<i>22. února 2018</i>
<i>Zpracovala:</i>	<i>Naděžda Čadová</i>

Slovníček pojmů:

Kvótní výběr – napodobuje strukturu základního souboru (u nás je to obyvatelstvo České republiky starší 15 let) pomocí nastavení velikosti vybraných parametrů, tzv. kvót. Jinými slovy kvótní výběr je založen na stejném procentuálním zastoupení vybraných vlastností. Pro tvorbu kvót používáme údaje z Českého statistického úřadu. V našich výzkumech jsou stanoveny kvóty na pohlaví, věk, vzdělání, region a velikost obce. Vzorek je tedy vybrán tak, aby procentuální podíl např. mužů a žen ve vzorku odpovídal procentuálnímu podílu mužů a žen v každém kraji ČR. Podobně je zachován procentuální podíl obyvatel jednotlivých krajů ČR, občanů různých věkových kategorií, lidí s různým stupněm dosaženého vzdělání a z různých velkých obcí.

Reprezentativní výběr je takový výběr z celé populace, z jehož vlastností se dá platně usuzovat na vlastnosti celé populace. V našem případě to tedy znamená, že respondenti jsou vybráni tak, abychom zjištěné údaje mohli zobecnit na obyvatele České republiky starší 15 let.

Centrum pro výzkum veřejného mínění (CVVM) je výzkumným oddělením Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.. Jeho historie sahá do roku 1946, kdy jako součást Ministerstva informací začal fungovat Československý ústav pro výzkum veřejného mínění. Současné Centrum vzniklo v roce 2001 převedením svého předchůdce (IVVM) z Českého statistického úřadu do Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.. Včlenění do vědecké instituce zaručuje kvalitní odborné zázemí a kredit pracoviště; jako součást akademického prostředí musí CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., splňovat veškeré nároky a dosahovat tak té nejvyšší odborné úrovně. Hlavní náplní práce oddělení je výzkumný projekt Naše společnost, v jehož rámci je prováděno deset šetření ročně. Jedná se o průzkum veřejného mínění na reprezentativním vzorku české populace od 15 let, kterého se vždy účastní přibližně 1000 respondentů. Omnibusová podoba dotazníku umožňuje pokrýt velkou šíři námětů, a do šetření jsou proto pravidelně řazena politická, ekonomická i další obecně společenská témata. Jsou využívány jak opakované otázky, které umožňují sledovat vývoj zkoumaných jevů, tak náměty nové, reagující na aktuální dění. Díky dlouhodobému a kontinuálnímu charakteru je tento vědecký projekt zkoumání veřejného mínění v České republice ojedinělý.

„Aktivita byla podpořena Strategii Akademie věd AV21 v rámci výzkumného programu "Globální konflikty a lokální souvislosti: kulturní a společenské výzvy". |